

ตอนที่ 2

การบริหารจัดการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต

การเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตให้นักเรียน เป็นสิ่งที่โรงเรียนมีการดำเนินการอยู่ตามปกติ เพียงแต่อาจยังไม่ปรากฏผลที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ดังนั้นการนำเสนอในตอนนี้จึงมีได้เป็นกระบวนการใหม่ แต่เป็นการบริหารจัดการเชิงบูรณาการกับภารกิจหลักของโรงเรียนอย่างน้อย 5 งาน ได้แก่ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานแนะแนว งานหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะชีวิตพื้นฐาน 7 ประการที่นำไปสู่การเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการดูแลช่วยเหลือตนเอง ด้านการเรียนรู้ ด้านสังคม ด้านการจัดการสร้างงานสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นการสนองเป้าหมาย ตามแผนหลักของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ที่กำหนดไว้ คือ

- 1 นักเรียนทุกคนมีทักษะการดำรงชีวิต ในการจัดการดูแล ช่วยเหลือตนเอง การเรียนรู้ การอยู่ในสังคม การจัดการและสร้างงานสร้างอาชีพ
- 2 นักเรียนทุกคนมีความสามารถในการสร้างงานสร้างอาชีพ และการประกอบการ
- 3 นักเรียนร้อยละ 25 มีรายได้ระหว่างเรียน
- 4 นักเรียนทุกคนมีพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศะ
- 5 นักเรียนทุกคนมีพฤติกรรมแสดงออกด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา
- 6 นักเรียนทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด

การบริหารจัดการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต โรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

จากแผนภูมิการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต แสดงให้เห็นถึงกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ดังนี้

- 1 กำหนดนโยบายและคุณภาพการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตแก่นักเรียน
  - ผู้บริหารศึกษานโยบายและแนวทางการดำเนินงาน โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน และร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในระดับสายบริหาร กำหนดนโยบาย และคุณภาพการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตของสถานศึกษา
- 2 กำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต
  - ผู้บริหารร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา กำหนดหลักการ แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานในสถานศึกษา โดยยึดรูปแบบการกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุลรอบด้าน

ด้านผลผลิต

▶ นักเรียนมีทักษะการดำรงชีวิต

ด้านกระบวนการจัดการศึกษา

▶ พัฒนาหลักสูตร
พัฒนาการจัดการเรียนรู้
พัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตร
พัฒนางานแนะแนว
พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ฯลฯ

ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา

▶ พัฒนาคู่มือที่เกี่ยวข้อง
พัฒนาระบบ ICT เพื่อการเรียนรู้
และพัฒนา
พัฒนาการใช้แหล่งสนับสนุนการ
เรียนรู้และพัฒนา
ฯลฯ

ด้านงบประมาณและทรัพยากร

▶ การระดมสรรพกำลัง
การมีส่วนร่วม
การสร้างเครือข่าย
ฯลฯ

3 พัฒนาทักษะชีวิตพื้นฐานที่มุ่งสู่การเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต 4 ด้าน

- ทักษะการรู้จักตนเอง
- ทักษะการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา
- ทักษะการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ความรู้
- ทักษะการปรับตัว
- ทักษะการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ
- ทักษะการวางแผนและการจัดการ
- ทักษะการทำงานเป็นทีม

4 สนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาอย่างยั่งยืน

- จัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ให้นักเรียนมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาให้เกิดทักษะที่ถาวร และเพียงพอ ทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

5 ประเมินผลการดำเนินงาน

- ประเมินแผนการดำเนินงาน ที่ครอบคลุมทั้งปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต จัดทำรายงานและข้อเสนอแนะ

แผนการดำเนินงาน การบริหารจัดการ เสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต

วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	กิจกรรม	หลักฐาน/ร่องรอย
1. กำหนดการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตในนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน	มีนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่แสดงให้เห็นถึงการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต	- ประชุม บุคลากรระดับบริหารของโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อร่วมกันกำหนดนโยบาย - ชี้แจงนโยบายการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	- นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน - บันทึกการประชุม
2. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต	- องค์ประกอบของหลักสูตรเอื้อต่อการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต โดยมีการจัดสาระเพิ่มเติมและหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน - หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้มีการบูรณาการการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต	- คณะกรรมการหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษา ร่วมกัน กำหนด สาระการเรียนรู้เพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับทักษะการดำรงชีวิตในทุกกลุ่มสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย - ครูแต่ละกลุ่มสาระ วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ และบูรณาการการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตในสาระการเรียนรู้	- หลักสูตรสถานศึกษา - หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม - คู่มือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	กิจกรรม	หลักฐาน/ร่องรอย
3.พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการการเรียนรู้กับทักษะการดำรงชีวิต	● การจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย ในการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต	● ประชุมปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์กิจกรรมที่จะใช้จัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ● ครูที่รับผิดชอบแต่ละกลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน บูรณาการการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตในเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้	● แผนการจัดการเรียนรู้ ● แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นการฝึกทักษะชีวิตอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
4.เสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	● กำหนดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตในองค์ประกอบที่ 3 (การส่งเสริม) ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	● คณะทำงานร่วมกันกำหนดกิจกรรม ในองค์ประกอบ การส่งเสริมนักเรียนโดยผนวกการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตเข้ากับกิจกรรมการส่งเสริมที่มีอยู่แล้วในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ● ครูที่ปรึกษาและคณะทำงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินงานตามที่กำหนด	● แผนการจัดกิจกรรมโฮมรูม ● แผนการจัดกิจกรรมพบผู้ปกครองชั้นเรียน ● โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ● ผลงานนักเรียน

วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	กิจกรรม	หลักฐาน/ร่องรอย
5. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็น การเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต	มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็น การเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ	คณะทำงานด้านกิจกรรมนักเรียนประชุมกำหนดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็น การเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต และบรรจุในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน	- แผนปฏิบัติงานของโรงเรียน - แผนการจัดกิจกรรม - บันทึกการดำเนินงาน - ผลงานนักเรียน
6. จัดกิจกรรมตาม บริการหลักของงานแนะแนวที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต	มีสาระการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตในบริการหลักของงานแนะแนว	คณะกรรมการแนะแนวร่วมกันกำหนดและวางแผนการจัดกิจกรรมหลักของงานแนะแนวที่เป็นการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต	- แผนงานแนะแนว - บันทึกการดำเนินงาน - ผลงานนักเรียน
7. ระดมสรรพกำลัง ทุกฝ่ายให้มีการทำงานร่วมกัน	- ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน - มีการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกฝ่ายทั้งในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรส่วนท้องถิ่นและองค์กรวิชาชีพ	- พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อยู่เสมอด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย - ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นเครือข่าย - ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานเป็นระยะๆ	- แผนงานพัฒนาบุคลากร - บันทึกการปฏิบัติงาน - รายงานผลการดำเนินงาน - บันทึกการประชุม - คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน - เครือข่ายกลุ่มต่างๆ

วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	กิจกรรม	หลักฐาน/ร่องรอย
8. ประเมินผลการดำเนินงานเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตของนักเรียน	● มีผลการประเมินทุกจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้	● คณะทำงาน จัดทำเครื่องมือเพื่อประเมินผลการดำเนินงาน ● ดำเนินการประเมินเป็นระยะตามความเหมาะสม ● วิเคราะห์ข้อมูล สรุปรายงานผลการประเมิน และให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานต่อไป ● เสริมแรงแก่ผู้ปฏิบัติงาน และนักเรียนที่มีพัฒนาการทักษะการดำรงชีวิตดีเด่น ● จัดกิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต	● แผนปฏิบัติงานของโรงเรียน ● รายงานการประเมินผลการดำเนินงาน ● เอกสารประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่
9. พัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน	● มีการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตตามความจำเป็นและความต้องการของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง	● ประชุมผู้เกี่ยวข้องศึกษาข้อมูลผลการดำเนินงาน และร่วมกันวางแผนพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตอย่างต่อเนื่อง ● จัดประสบการณ์หรือกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตแก่นักเรียนทุกคน ตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้	● บันทึกการประชุม ● แผนปฏิบัติการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต ● บันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน ● ข้อมูลผลการดำเนินงาน